

SANAT ÂŞIĞI BİR DERVİŞ MEŞREP: ÜSKÜDARLI HOCA ALİ RIZA BEY

Şeyma AKCAN¹

*“Bu fanî dünyadan bir gün göçüp gideceğim.
Ama yeniden dünyaya gelmek olanağım olsa,
Allah tan yine ressam olmayı dilerim.”*

Üsküdarlı Hoca Ali Rıza

1 858’de doğup 1930 senesinde vefat eden ve hayatının neredeyse tamamını Üsküdar’da geçiren Ali Rıza Bey 1914 kuşağının hocasıydı çünkü o dönemde pek çok öğrenciye öğretmenlik yapması sebebiyle kendisine hoca denilmekteydi. Bir dönem Osmanlı Ressamlar Cemiyeti Başkanlığı yapan Hoca Ali Rıza’nın üretkenliği, kentle bağ kurması ve pek çok öğrenci yetiştirmesi geleceğe miras bırakma derdinin olduğunun da göstergesidir.

Aynı zamanda asker ressamlardan olan Hoca Ali Rıza’nın en büyük tutkusu olan resim sanatını hayatı boyunca icra edebilmesinde asker kuşağının ve hattat babasının büyük etkisi vardır. Çoğunlukla peyzaj, natürmort ve hayali resimler alanında karakalem, füzen, pastel, suluboya ve yağlıboya teknikleriyle çalışan sanatçının çalışmalarını doğadan, hayalden ve doğa-dışı unsurlardan olmak üzere üç kategoriye

¹ Geleneksel Sanatlar Derneği, seyma@gelenekselsanatlar.org

Small black informational label with white text.

Two stacked black informational labels with white text.

Small white label with a red circular icon and text.

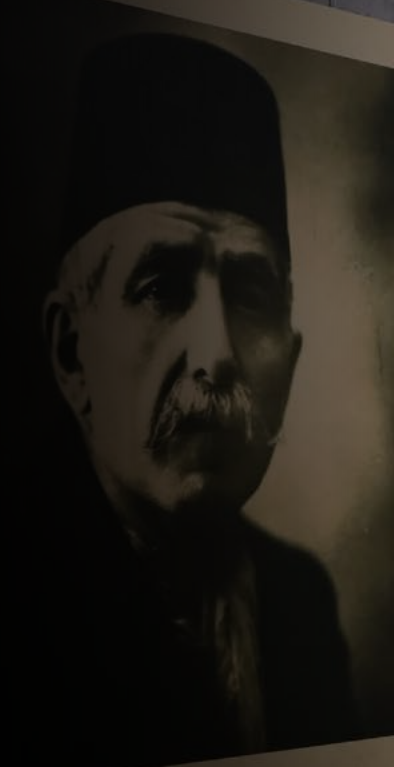
ayırmak mümkündür. Onu diğer Türk ressamlardan ayıran en önemli özelliklerinden biri de resim sanatının neredeyse bütün tekniklerini kullanmasıdır.

Resimlerinde çoğunlukla İstanbul'un peyzajlarını, kent dokusunu gösteren mahalle çevrelerini, kırsal bölgelerini ve sosyal yaşam ortamını konu edinen ressam, beş bin civarında eser ortaya koymuştur. T.C. Kültür Bakanlığı Kütüphane ve Yayımlar Genel Müdürlüğüne bağlı Millî Kütüphane Koleksiyonu'nda 326 adet (196 karakalem, 39 adet yağlıboya, 29 adet suluboya, 57 adet karışık teknik, 5 adet kuruboya) Hoca Ali Rıza eseri bulunmaktadır.

Üsküdar Belediyesi ile Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliğinde Nevmekan Sahil Galeri'de ilk defa sergilenen Hoca Ali Rıza Bey resimleri, meraklı sanatseverlerin büyük ilgisini çekti. İsmi, Ali Rıza Bey'in öğrencisi Süheyl Ünver'e yazdığı bir notta alan "Sanat Âşığı Bir Derviş Meşrep / Üsküdarlı Hoca Ali Rıza Bey" sergisi, ressamın kendisi ve Üsküdar açısından tarihî bir buluşma olduğu gibi kentin dünden bugüne nasıl bir değişim geçirdiğini gözlemek açısından da önemli bir imkân sunuyor. Sanat yönetimi ve kürasyonu Erkan Doğanay tarafından yapılan sergide, Millî Kütüphane Koleksiyonundan Üsküdar konulu farklı teknikler kullanılmış seçme eserler, ilk defa sergileniyor.

Bu sergiyle birlikte Hoca Ali Rıza'nın bir dönem kıyılarında resimlerine döktüğü köşe başlarından deniz manzaralarına kadar Üsküdar'ın çeşitli noktalarının günümüzde nasıl bir değişime uğradığına şahitlik ediliyor. Ayrıca sanatçının oturup Üsküdar'ı resmettiği yerle sergi mekânının neredeyse aynı konumda olduğu hissine kapılmanın mümkün olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Üsküdar'ın yüzyıllardır ayakta kalan kültüründen ve doğal güzelliklerinden izler taşıyan sergi, 7 Mayıs'a kadar ziyaret edilebilecek.

*"Ben seni dünyadan bir gün göçüp gideceğim.
Sen yeniden dünyaya gelmek olanağın olsa,
Allah'tan yine ressam olmayı dilerim."
Üsküdarlı Hoca Ali Rıza*

"Üsküdar Ekolü"
Maddi ve ruhani olarak Üsküdar'ın en önemli kültür varlıklarından biri olan Hoca Ali Rıza Bey'in sanatçı kimliği ve sanatçı kimliğiyle ilgili olarak yapılan araştırmalar, Hoca Ali Rıza Bey'in Üsküdar'ın en önemli kültür varlıklarından biri olduğunu göstermektedir. Hoca Ali Rıza Bey'in Üsküdar'ın en önemli kültür varlıklarından biri olduğunu göstermektedir.

Hoca Ali Rıza Bey, Üsküdar'ın en önemli kültür varlıklarından biri olan Hoca Ali Rıza Bey'in sanatçı kimliği ve sanatçı kimliğiyle ilgili olarak yapılan araştırmalar, Hoca Ali Rıza Bey'in Üsküdar'ın en önemli kültür varlıklarından biri olduğunu göstermektedir. Hoca Ali Rıza Bey'in Üsküdar'ın en önemli kültür varlıklarından biri olduğunu göstermektedir.

Çeşitli yıllarda İstanbul, İstanbul
ve İstanbul'da yaşamış olan sanatçı
ve yazarın hayatı, sanatı ve eserleri
hakkında bilgiler sunulmaktadır.
Bu sergi, sanatçının hayatını ve eserlerini
tanıtmak için hazırlanmıştır.

Sanatçı, İstanbul'da doğmuş ve
İstanbul'da yaşamıştır. Sanatçı,
İstanbul'da yaşamış olan sanatçı
ve yazarın hayatı, sanatı ve eserleri
hakkında bilgiler sunulmaktadır.

A. RIZA RIZA

1917'de İstanbul'da doğan sanatçı,
İstanbul'da yaşamıştır. Sanatçı,
İstanbul'da yaşamış olan sanatçı
ve yazarın hayatı, sanatı ve eserleri
hakkında bilgiler sunulmaktadır.

Üsküdarlı Hoca (1858 - 1933)

Üsküdarlı ve Hoca lakabıyla anılan Ali İzzet
Ahmedîye mahallesinde doğdu. Rumeli'de
Buharalı Mehmet Bâkî'nin Beşirî Üsküdarlı
Anadolü'ye hattat olan habesaro yedi yaşında
genellikle asker ve bürokrat olmasının yurtdışı
göçmenleri, Hoca Ali Bâkî'nin de resim sanatını
öğretmiştir. Çocukluğunda okul kitapları
çizen atarak ömür boyu bu çocukluk

İhtilâ ve Bîdâliye mekteplerini Üsküdar'da
ilâhîlere geçirdi. Çocukluğundan beri resim
Ali Bâkî'ye atarak resim hanesi beş arkadaşları
razın Edhem Paşaya müracaat ederek ki
açılması temin etti. Buraya hoca olarak
Nuri Paşa'nın yanında çalışmaya başladı
tablolar devrin padişahı II. Abdülhamid'e
mukâfâtlarıydılar. Osman Nuri Paşa'nın
resmini Alexandre Cabanel'in talebesi S.
Pierre Guéridon ders atısına bağladı.

“Üsküdarlı Ressamlar” ve

Malik Aksel, Türk Resmî'nin Üsküdar'dan doğduğunu mübalâğa olmayacağını belirtir ve Üsküdar'ın önemli olduğunu vurgular. Osman Hamdi (1856 -1940) gibi Üsküdarlı olmayan; a etkisiyle, çalışmalarını bu çevrelerde gerçekleştiren Üsküdar ve çevresinin dönemi göstermektedir.

Üsküdar'dan çok sayıda sanatçı yetişmiştir. Hoca Ali Rıza Bey ve çağdaşlarının dışındaki bazı sanatçıların isimleri de şöyledir: Üsküdarlı Abdi (?-?), Çiçek Ressamı Üsküdarlı Ali (?-?), Ahmet Ziya Akbulut (1869-1938), Üsküdarlı Cevat (1871-1939), Osman Asaf (1869-1935), Müfide Kadri (1889-1911), Üsküdarlı Tuğrağaç İsmail Hakkı Bey (1871-1946), Üsküdarlı Osman (1866-1921), Ali Sami (1867-1917), Yüzbaşı Nurettin (1868-), Üsküdarlı Mahmut (1878-1917), Mehmet Necmettin Okyay (1884- 1976), Selâmi Barutçu (1897-), Mithat İnşel (1911-).

Fausto Zonaro - Hoca
Tuval üzerine yağlıboya
27x41 cm
Ahmet Cem Unur Koleksi

"Üsküdar Ekolü"

ogmuş olduğunu söylemekle
in Türk Sanatı için ne kadar
Bey (1842-1910) ve Halil Paşa
ncak "Üsküdar Ekolü"nü
eklestiren ünlü sanatçıların
a sanatçıları için önemini

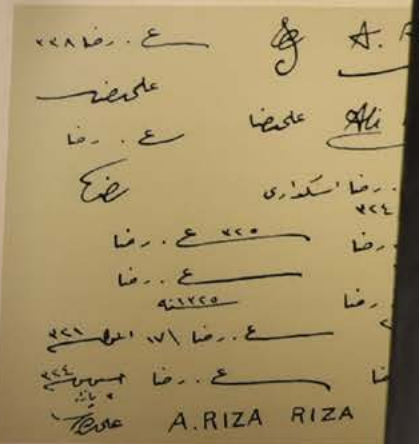

Ali Rıza Paşa
ya
nyom

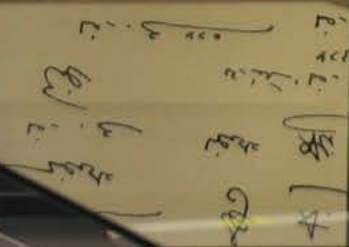
ey, II. Meşrutiyet'in ilk yıllarında kurulan Osmanlı
eti başkanlığını da yapmıştır. Cemiyetin yayın organı
Ressamlar Cemiyeti Gazetesi adıyla ayda bir
-18, 1 Temmuz 1330) ve kültür hayatımızda önemli yeri
n çıkarılmasına da ön ayak oldu. Kaymakamlık
yükseldiği askerlikten 1911 yılında kendi arzusuyla
ve sırasıyla Üsküdar İnâs Sanâyi-i Nefise Mektebi ile
es'inde resim hocalığı ve Sanâyi-i Nefise Encümeni
du. 47 yıllık eğitimcilik hayatı boyunca yetiştirdiği
ında Süheyl Ünver, Pertev Boratav, Sami Yetik,
Dr. Hikmet Hamdi, Osman Asaf, Celal Esat Arseven,
zat, Sermet Muhtar Alus gibi önemli isimler
Emeklilikten sonraki yirmi yıllık sanat hayatı, en çok
erdigi dönemdir. 20 Mart 1930'da Üsküdar'da vefat etti
Mezarlığı'na defnedildi.

erine verdiği milli ve mahalli karakteri hemen
arlı Hoca Ali Rıza Bey, Türk resim tarihinde daha çok
k üzere yağlıboya ve özellikle suluboya resimleriyle
nce talebe yetiştirmiş bir hocadır. Ayrıca resim tekniği,
si ve ifade edışı de başka ressamla-

1883'te Harbiye Mektebi'nden ikinci mülâzım rütbe
zaman Meclis-i Maârif-i Askeri tarafından aynı me
resim derslerine muavin tayin edildi. Bu a
Dârüçşafaka'da resim dersleri verirken buna ila
Matbaası'nın başressamlığına getirildi. Asker mel
derslerine yardımcı olmak maksadıyla otuz örnek
hazırladı. Bu baskılı albümler, o devirdeki orta ö
resim sanatının yayılmasında büyük rol oynamıştı
yan sıra sivil mektepler için de modeller hazırladı
dört resim bulunan bu albümler İstanbul'da basıldı

1880s
Photograph of a building facade with a prominent awning.

1880s
Photograph of a small, simple building, possibly a shed or a small house, surrounded by trees.

1880s
Photograph of a street scene with buildings and a streetcar.

1

2

3